

WOJEWODA DOLNOŚLĄSKI

Wrocław, dnia 3 września 2019 r.

ZP-NKWR.431.2.53.2019.EM

Pani
Katarzyna Dwornik - Piszczalka
Dyrektor
Ośrodka Pomocy Społecznej
w Sobótce

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

W dniach 5 - 6 sierpnia 2019 r. na podstawie art. 186 pkt 3 lit. a) i lit. b) ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2019 r. poz. 1111 ze zm.), zwanej dalej „ustawą”, kontrolerzy z Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu: Emilia Molska - Kaźmierczak - inspektor wojewódzki, przewodnicząca zespołu i Edyta Kamińska - inspektor wojewódzki, przeprowadzili kontrolę kompleksową w trybie zwykłym w Ośrodku Pomocy Społecznej w Sobótce, zwanym w dalszej części niniejszego wystąpienia „Ośrodkiem” lub „OPS”.

Przedmiot kontroli obejmował działalność Ośrodka w zakresie organizowania systemu pracy z rodziną w gminie oraz zgodność zatrudniania pracowników jednostek organizacyjnych wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z wymaganymi kwalifikacjami. Kontrolę przeprowadzono zgodnie z zatwierdzonym w dniu 12 czerwca 2019 roku przez Wojewodę Dolnośląskiego Planem Kontroli na II półrocze 2019 roku.

W okresie objętym kontrolą, tj. od dnia 1 sierpnia 2018 r. do dnia 5 sierpnia 2019 r. funkcję Dyrektora Ośrodka pełniła Pani Katarzyna Dwornik - Piszczalka odpowiedzialna za realizację zadań w ocenianych obszarach. W zakresie działalności jednostki podlegającej kontroli wydaje się ocenę pozytywną, a jej uzasadnieniem jest ustalony stan faktyczny i prawny.

Kontrola została odnotowana w „Księdze kontroli” pod numerem 18. Postępowanie kontrolne przeprowadzono na podstawie udostępnionej dokumentacji merytorycznej realizowanych zadań, aktów prawa miejscowego, akt osobowych w zakresie dokumentacji potwierdzającej kwalifikacje zawodowe pracowników, oświadczeń złożonych przez Dyrektora oraz rozmowy z asystentem rodziny.

Uchwałą nr XL/310/09 Rady Miejskiej w Sobótce z dnia 30 grudnia 2009 r. nadano statut Ośrodkowi Pomocy Społecznej (z późn. zm.). Zarządzeniem Nr 2.2019 z dnia 03.06.2019 r. Dyrektor Ośrodka wprowadził Regulamin organizacyjny określający, m.in. strukturę organizacyjną, zasady funkcjonowania, zadania i kompetencje komórek organizacyjnych oraz obowiązki pracowników. Tym samym stracił moc Regulamin stanowiący załącznik do zarządzenia nr 3/2016 z dnia 31 marca 2016 roku.

(dowód: akta kontroli str. 18-71, 243)

W myśl art. 176 pkt 1 ustawy, do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja trzyletnich gminnych programów wspierania rodziny. W okresie objętym kontrolą realizowano „Gminny program wspierania rodziny w Gminie Sobótka na lata 2018 - 2020” przyjęty uchwałą nr XL/315/17 Rady Miejskiej w Sobótce z dnia 28 grudnia 2017 r. Jako główny cel Programu wskazano tworzenie systemu wsparcia dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych poprzez zintegrowane i spójne działanie na rzecz dziecka i rodziny w zakresie wzmocnienia roli funkcji rodziny będącej naturalnym środowiskiem rozwoju dziecka. Określono cele szczegółowe, tj.:

- diagnoza i monitoring skali potrzeb i problemów rodzin,
- zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych rodzin,
- poprawa funkcjonowania rodzin oraz warunków rozwoju dziecka w środowisku rodzinnym,
- podejmowanie działań interdyscyplinarnych mających na celu zapobieganie sytuacjom kryzysowym oraz rozwiązywanie już istniejących,
- przeciwdziałanie marginalizacji społecznej rodzin dysfunkcyjnych,
- podnoszenie kompetencji służb zajmujących się niesieniem pomocy rodzinom.

Dyrektor Ośrodka oświadczył, iż zadanie było realizowane przy współpracy z Urzędem Miasta i Gminy w Sobótce, Niepublicznym Zakładem Opieki Zdrowotnej w Sobótce, placówkami oświatowymi i komisariatem policji w Sobótce, Punktem Konsultacyjnym działający przy Ośrodku Pomocy Społecznej, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sobótce, Zespołem interdyscyplinarnym

ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Sobótce, psychologami, pedagogami, Poradnią Psychologiczno - Pedagogiczną we Wrocławiu, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie we Wrocławiu. *(dowód: akta kontroli str. 72-83, 235)*

Gmina realizowała cele Programu m.in. poprzez pracę z rodzinami przeżywającymi trudności w wypełnianiu swoich funkcji zapewniając im wsparcie i pomoc asystenta rodziny, pracowników socjalnych, przyznawanie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych z pomocy społecznej, zapewnienie pomocy osobom doznającym przemocy w rodzinie oraz dostęp do specjalistycznego poradnictwa.

W obszarze dotyczącym form pracy z rodziną, o których mowa w art. 10 ust. 3 ustawy, rodziny mogły korzystać z konsultacji, poradnictwa specjalistycznego, terapii świadczonej w Punkcie konsultacyjnym działającym przy Ośrodku, gdzie nieodpłatną pomoc w wyznaczonych dniach i godzinach świadczył:

- pedagog - we wtorki w godzinach od 14:00 do 17:00 i w środy w godzinach od 13:00 do 16:00;
- terapeuta uzależnień i współuzależnienia - we wtorki w godzinach od 7:30 do 10:30;
- psycholog - w poniedziałki dwóch psychologów pełniło dyżury w terenie dla osób nie mogących dojechać do siedziby Ośrodka; w pozostałe dni świadczyli pomoc we wtorki w godzinach od 15:00 do 18:00, w środy w godzinach od 10:00 do 13:00, we czwartki w godzinach od 9:30 do 12:30 oraz w piątki w godzinach od 10:00 do 13:00;
- prawnik dyżurujący w drugi i czwarty poniedziałek każdego miesiąca w godzinach od 08:00 do 15:00.

Działała także grupa wsparcia dla kobiet w sytuacji trudnej. Trzygodzinne spotkania odbywały się raz w tygodniu w Księgarniach Małych. W spotkaniach uczestniczyło 10 kobiet. We wtorki w godzinach od 17:00 do 20:30 funkcjonowała grupa motywująca do leczenia odwykowego. W okresie kontroli z pomocy specjalistów w Punkcie konsultacyjnym najczęściej korzystali klienci pomocy społecznej, w tym rodziny objęte wsparciem asystenta rodziny. W 2018 roku z tej formy pomocy skorzystało około 200 rodzin. Rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych mogły korzystać z pomocy w zakresie mediacji świadczonej w Sądzie Okręgowym we Wrocławiu. Ponadto, w okresie objętym kontrolą, w Ośrodku prowadzona była 1 mediacja z członkami rodziny wspieranej przez asystenta rodziny. Grupę mediacyjną tworzyli: psycholog, asystent rodziny, pracownik socjalny oraz członkowie rodziny. Kierownik Ośrodka oświadczył,

że w okresie objętym kontrolą na terenie gminy nie były świadczone usługi dla rodzin z dziećmi, w tym usługi opiekuńcze i specjalistyczne. W czerwcu 2018 roku przy współpracy z Dolnośląskim Ośrodkiem Polityki Społecznej w siedzibie Ośrodka odbyło się szkolenie „Jak rozmawiać z dziećmi - podstawowe zasady skutecznej komunikacji”, w którym udział wzięło 10 osób. Przy współpracy z Aglomeracją Wrocławską ośmioro dzieci wraz z opiekunami z terenu Gminy Sobótka wzięło udział w wycieczce „Wrocław latem” w dniach 19-20 sierpnia 2018 roku. W okresie od 26 czerwca 2019 do 09 lipca 2019 r. 20 dzieci uczestniczyło w kolonii w Pustkowie. *(dowód: akta kontroli str. 236-239)*

Rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych Ośrodek Pomocy Społecznej w Sobótce zapewniał wsparcie i pomoc asystenta rodziny. Praca asystenta nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie gminy, w której ta praca była prowadzona, co jest zgodne z art. 17 ust. 3 ustawy. Asystent nie prowadził także postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę. W myśl art. 15 ust. 4 ustawy obejmował opieką nie więcej niż 15 rodzin.

Na podstawie akt zawierających dokumentację pracy asystenta z rodziną dokonano oceny jej zgodności z wymogami i zasadami określonymi w Dziale II, Rozdziale 2 ustawy. Ustalono, że w przypadku, gdy Ośrodek powziął informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadzał wywiad środowiskowy na zasadach określonych w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2019 r., poz. 1507). Na jego podstawie dokonywał analizy sytuacji rodziny. Jeśli wynikała konieczność przydzielenia rodzinie asystenta, pracownik socjalny występował z wnioskiem o jego przydzielenie do Dyrektora Ośrodka. Dyrektor po zapoznaniu się z wnioskiem i dokumentacją przydzielał rodzinie asystenta. Każda z rodzin wyrażała zgodę na podjęcie współpracy. Asystent sporządzał ocenę sytuacji rodziny oraz przygotowywał we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym plan pracy z rodziną, o którym mowa w art. 15 ust. 1 ustawy. Plan ten zawierał cel główne, cele szczegółowe, zakres realizowanych działań mających na celu przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, terminy ich realizacji i przewidywane efekty. Plany opracowywane były na okres trzymiesięczny. Terminy realizacji wyznaczonych działań określano przeważnie jako „systematycznie”, „regularnie”, „jak najszybciej”, „według potrzeb”, „bezterminowo” bądź wskazując konkretny miesiąc. W trakcie czynności kontrolnych zwrócono uwagę na wyznaczane ramy czasowe obowiązywania planów (np. 29.05.2018 r. - 29.08.2018r., 03.09.2018 r. - 03.12.2018 r., 06.12.2018 r. - 06.03.2019 r.;

powstawały przerwy w sytuacjach gdy upływał wskazany termin realizacji planu a kolejny opracowywano przy najbliższej wizycie w środowisku) oraz wskazano by precyzyjnie określać terminy realizacji działań odnosząc się do okresu obowiązywania planu.

Na terenie gminy były rodziny nieobjęte pomocą asystenta, pomimo faktu umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej. Wśród przyczyn takiego stanu rzeczy Dyrektor wskazał, m.in. śmierć jednego bądź obydwojga rodziców, przebywanie poza terenem gminy lub nieznane miejsce pobytu jednego bądź obydwojga rodziców, rezygnacja z tej formy pomocy i objęcie pracą socjalną lub nieznana sytuacja jednego z rodziców biologicznych. Dyrektor oświadczył, iż podejmowano próby: nawiązania kontaktów z rodzicami biologicznymi dzieci, ustalenia ich miejsca pobytu, sytuacji materialnej i bytowej. Z rodzinami o których mowa powyżej pracownik socjalny prowadził pracę socjalną poprzez motywowanie oraz wspieranie w rozwiązywaniu trudnych sytuacji życiowych.

W „Procedurze postępowania i działań podejmowanych na rzecz rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny oraz dokumentacji prowadzonej przez asystenta rodziny” (z późn. zm.) wprowadzonej zarządzeniem nr 4/2016 Dyrektora OPS z dnia 2 maja 2016 r. w rozdziale III, w części odnoszącej się do realizacji współpracy asystenta z rodziną zapisano „Częstotliwość spotkań i czas trwania wizyt asystenta w rodzinie uzależnione są od indywidualnych potrzeb rodziny, nie rzadziej jednak, niż 1 spotkanie na dwa tygodnie. Analiza przedłożonej dokumentacji pozwoliła stwierdzić, że asystent odwiedzał rodzinę od jednego do siedmiu razy w miesiącu. W przypadku jednej rodziny w grudniu 2018 r. żadna wizyta nie odbyła się. Odnośnie powyższego uzyskano stosowne wyjaśnienia. Wskazane jest dochowanie rzetelności i staranności w realizacji przyjętych procedur wewnętrznych oraz dokumentowaniu realizowanych działań. Praca była prowadzona w miejscu zamieszkania oraz w miejscu wskazanym przez rodzinę. Zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy, asystent dokonywał okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku, z której wynikała zasadność dalszej współpracy i przekazywał ją Dyrektorowi. Ocena sytuacji rodziny sporządzana była terminowo w formie sprawozdania kwartalnego, które zawierało: imię i nazwisko rodziny, okres współpracy rodziny z asystentem, zadania, które zostały wykonane w tym okresie oraz osiągnięte efekty. W okresie objętym kontrolą asystent zakończył współpracę z dwoma rodzinami. W jednym przypadku z uwagi na osiągnięcie założonych efektów, 1 rodzina - brak dalszego współdziałania (przebywanie za granicą). Po zakończeniu pracy z rodziną asystent monitorował jej funkcjonowanie. W trakcie kontroli rozmawiano z asystentem na temat wsparcia i pomocy dla rodzin oraz przekazano uwagi dotyczące prowadzonej dokumentacji, m.in. odnośnie użytego w notatce służbowej z dnia

12.04.2019 r. sformułowania „...po 18 miesiącach pobytu dzieci w RDD w pieczy zastępczej wg ustawy zostaną złożone dokumenty adopcyjne” (dotyczy uczestnictwa w posiedzeniu zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dziecka i poczynionych ustaleń).

(dowód: akta kontroli str. 84-170, 232-235, 240-242)

W myśl art. 176 pkt 3 lit. b) oraz pkt 4 lit. c) ustawy, do zadań własnych gminy należy organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających oraz finansowanie kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2 ustawy, ponoszonych przez rodziny wspierające. W trakcie postępowania kontrolnego ustalono, że na terenie Gminy Sobótka nie funkcjonowały rodziny wspierające. Dyrektor oświadczył, że w roku 2018, w czasie realizowanego projektu „MOCne więzi” (w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego na lata 2014-2020 współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego pomiędzy Fundacją Rodzinna Stacja a Gminą Sobótka oraz Spółdzielnią Socjalną „Parasol”) tj. do 31 lipca 2018 roku, funkcjonowały 2 rodziny wspierające. Mimo otrzymania propozycji kontynuowania współpracy w ramach zadania gminy, żadna z rodzin nie chciała podjąć dalszego współdziałania w tym zakresie. Informacja o poszukiwaniu rodzin wspierających zamieszczona była na tablicy ogłoszeń w siedzibie Ośrodka, jednak nie było żadnych zgłoszeń. Wskazane jest podejmowanie dalszych działań promujących tę formę wsparcia.

(dowód: akta kontroli str.171-172, 239)

Na terenie Gminy nie działały placówki wsparcia dziennego, o których mowa w art. 176 pkt 3 lit. c) ustawy. Dyrektor oświadczył, iż „Gmina nie prowadzi placówek wsparcia dziennego ani nie zleciła tego zadania z uwagi na brak potrzeb“. W odpowiedzi na przeprowadzoną w roku 2018 diagnozę problemów społecznych „(...) przeprowadzono kompleksowe szkolenia, warsztaty dla uczniów wszystkich szkół podstawowych działających na terenie Gminy Sobótka z wiadomości na temat narkotyków, alkoholu, zagrożeń z tym występujących“. „Dzieci z terenu naszej gminy mogą uczęszczać na zajęcia, które realizowane są w świetlicach wiejskich na terenie miejscowości: Sobótka, Siedlakowice, Sobótka Górka, Będkowice, Sulistrowice oraz na zajęcia sportowe, tj. badminton, judo, karate, kolarstwo i tenis (...) asystent rodziny informuje dzieci z rodzin z którymi współpracuje o takiej formie zajęć“. Organ kontroli powiadomi odrębnym pismem Burmistrza Miasta i Gminy Sobótka o braku realizacji przez gminę zadania własnego w zakresie prowadzenia placówek wsparcia dziennego i zapewnienia w nich miejsc dla dzieci.

(dowód: akta kontroli str. 239)

Gmina, zgodnie z art. 176 pkt 5 ustawy, współfinansowała pobyt dzieci w pieczy zastępczej. W okresie objętym kontrolą Gmina na bieżąco ponosiła odpłatność za pobyt 36 dzieci w pieczy zastępczej w wysokości odpowiednio 10%, 30% i 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka w pieczy rodzinnej lub średnich miesięcznych wydatków przeznaczonych na utrzymanie dziecka w placówce opiekuńczo - wychowawczej. Najczęstszymi przesłankami do umieszczenia dzieci w pieczy było: uzależnienie rodzica/rodziców, brak współpracy i chęci wyjścia z trudnych sytuacji, brak możliwości sprawowania opieki przez rodziców biologicznych i najbliższą rodzinę.

(dowód: akta kontroli str. 173-187, 240)

W myśl art. 179 ust. 1 ustawy w terminie do dnia 31 marca każdego roku burmistrz składa radzie gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań. W trakcie kontroli przedłożono dokument pn. „Sprawozdanie z wykonania planu finansowego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sobótce w 2018 roku” wraz z załącznikiem stanowiącym sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny przygotowane przez Dyrektora OPS i złożone w Urzędzie Miasta i Gminy Sobótka w dniu 25 lutego 2019 roku. W dniu 4 marca 2019 roku w imieniu Burmistrza Dyrektor Ośrodka przedstawiał powyższe sprawozdanie. Nie zostały przedstawione potrzeby związane z realizacją zadań.

(dowód: akta kontroli str. 188-226, 244)

Kontrola dotycząca zgodności kwalifikacji zawodowych pracowników podmiotu wyznaczonego do prowadzenia pracy z rodziną potwierdziła spełnianie wymogów określonych przepisami prawa. Na podstawie potwierdzonych za zgodność z oryginałem kopii dyplomów i świadectw złożonych w aktach osobowych stwierdzono, że osoba pracująca na stanowisku asystenta miała wymagane kwalifikacje zgodnie z przepisami ustawy oraz złożyła oświadczenia wskazane w art. 12 ust. 1 pkt 2 - 4 ustawy.

(dowód: akta kontroli str. 227-228)

Biorąc pod uwagę obowiązek gminy wynikający z art. 176 pkt 2 i 4 lit. b) ustawy o konieczności tworzenia możliwości i finansowania szkoleń podnoszących kwalifikacje asystentów rodziny ustalono, że w okresie kontrolnym asystent uczestniczył w konferencji naukowej pn. „Więzi, które chronią. Bezpieczeństwo i zmiana”.

(dowód: akta kontroli str. 241)

W okresie objętym kontrolą, w ramach zadań z zakresu administracji rządowej, o których mowa w art. 177 ustawy, Ośrodek realizował rządowe programy z zakresu wspierania rodziny, m.in. „Asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej na rok 2018”, w ramach którego dofinansowywano zatrudnienie asystenta rodziny.

(dowód: akta kontroli str. 24)

W wyniku przeprowadzonej kontroli kompleksowej w trybie zwykłym w Ośrodku Pomocy Społecznej w Sobótce nie stwierdzono nieprawidłowości.

POUCZENIE

Zastrzeżenia do wystąpienia pokontrolnego, w tym wystąpienia niezawierającego zaleceń pokontrolnych, składa się na zasadach określonych w art. 197d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jed.: Dz. U. z 2019 r., poz. 1111 ze zm). Proszę w terminie do 31 października 2019 roku powiadomić Wojewodę Dolnośląskiego o sposobie realizacji uwag i wniosków przedstawionych w wystąpieniu pokontrolnym.

Z up. WOJEWODY DOLNOŚLĄSKIEGO

Dawida Zawilla
ZASTĘPCA DOLNOŚLĄSKIEGO WOJEWODY
Zadania i Funkcje Społecznej

(kierownik jednostki kontrolującej)

E. Maroń
.....
(członek zespołu inspektorów)

Edyta Kaminiska
.....
(członek zespołu inspektorów)